

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.08.2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002, ECLI:CZ:NS:2002:29.ODO.198.2002.1

Číslo: 58/2004

Právní věta: Jestliže společenská smlouva určuje, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně, nejde o omezení jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák., ale o určení způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.08.2002

Spisová značka: 29 Odo 198/2002

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obchodní společnost

Předpisy: § 133 předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Napadeným rozsudkem ze dne 25. 10. 2001 potvrdil K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Opavě ze dne 13. 11. 2000 v napadené části, tj. ve výroku ve věci samé, kterým tento soud zamítl žalobu na zaplacení 207 364,40 Kč s přísl., kromě odvoláním nedotčené části výroku týkající se úroků z prodlení ve výši 7364,40 Kč.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud uvedl, že z obsahu spisu zjistil, že se žalobce domáhal zaplacení 200 000 Kč spolu (po změně žalobního návrhu) s 18% úrokem z prodlení p. a. ze smlouvy o půjčce, uzavřené mezi D., spol. s r. o. (dále též jen „společnost“) a žalovanou dne 27. 3. 1997 (dále jen „smlouva o půjčce“). Práva z této smlouvy na žalobce přešla na základě smlouvy o postoupení pohledávek, kterou uzavřel se společností dne 31. 8. 1997 (dále jen „smlouva o postoupení pohledávek“).

Žalovaná brojila proti nároku žalobce proto, že žalovaná pohledávka zanikla na základě jednostranného zápočtu, který učinila dne 24. 8. 1997, a to k datu 25. 8. 1997, tedy ještě před uzavřením smlouvy o postoupení pohledávek. Po provedeném dokazování dospěl soud prvního stupně k závěru, že smlouva o půjčce byla platně uzavřena a žalovaná půjčku nevrátila. Na základě listiny ze dne 3. 7. 1997 označené jako „potvrzení o převzetí“ (dále jen „potvrzení“) vzal soud za prokázáno, že mezi společnostmi, jejímž jménem jednal jednatel J. K., a žalovanou byla platně uzavřena smlouva o koupi cenného papíru na majitele v listinné podobě. V této smlouvě se společnost zavázala zaplatit žalované do 2. 8. 1997 kupní cenu 250 000 Kč. Protože společnost kupní

cenu ve sjednané lhůtě neuhradila, započítala žalovaná úkonem ze dne 24. 8. 1997 právem svoji pohledávku vůči společnosti proti splatné pohledávce společnosti ze smlouvy o půjčce.

O námitce žalobce, že jednatel společnosti nebyl oprávněn jménem společnosti sám uzavřít smlouvu o koupi cenného papíru, a že nejednal ani podle § 15 obch. zák., soud prvního stupně dospěl k závěru, že uvedený jednatel byl při provozování podniku společnosti pověřen řešením „finančně obchodních závazků, dluhů a pohledávek“, a proto jeho jednání při uzavírání smlouvy o prodeji cenného papíru nepochybně společnost zavázalo.

Odvolací soud provedl opakovaně důkaz potvrzením, ze kterého zjistil, že jednatel společnosti J. K. jednostranně jménem společnosti prohlásil, že se mezi společností a žalovanou „uskutečnil obchodně závazkový vztah,“ na jehož základě žalovaná prodala společnosti jednu akcii společnosti C. C., a. s., znějící na majitele, série 01 č. ... za cenu 250 000 Kč, a že obchodní společnost uvedenou akcií převzala.

Odvolací soud převzal skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně, vyjma skutkového zjištění, které soud učinil z potvrzení. Ztotožnil se rovněž s právními závěry soudu prvního stupně, vyjma právního závěru dovozeného z potvrzení a aplikace ustanovení § 15 obch. zák.

Odvolací soud dovodil, že z potvrzení, které je jednostranným právním úkonem, vyplývá, že mezi žalovanou a společností „byla sjednána neformální dohoda v ústní formě o prodeji a koupi jednoho kusu cenného papíru znějícího na majitele o jmenovité hodnotě 500 000 Kč s označením série 01 č. ... obchodní společnosti C. C., a. s., kdy výsledkem byla koupě uvedené akcie ve prospěch D., spol. s r. o., za sjednanou cenu.“ Tento závěr je prokázán jak účastnickou výpovědí žalované, tak uvedenou listinou a svědeckou výpovědí J. K.

„Z citovaného potvrzení lze proto dovodit, že žalovaná jednala v dobré víře, že uvedený jednatel obchodní společnosti D., spol. s r. o., byl oprávněn za tuto společnost jednat. V této souvislosti proto neobstojí námitka žalobce, že prodej a koupě uvedené akcie mohl být simulovaný či antidatovaný právní úkon včetně následného jednostranného zápočtu učiněného žalovanou, když k tomuto svému tvrzení nenabídl žádné důkazy. Rovněž v tomto ohledu nelze přisvědčit další námitce žalobce, že nebylo prokázáno, že žalovaná byla majitelem uvedeného jednoho kusu akcie znějícího na majitele, když tato skutečnost byla u prvostupňového soudu prokázána jak výpovědí svědka K., tak i výpovědí žalované. Žalobce k této své námitce taktéž nenabídl žádné důkazy.“ A konečně odvolací soud dovodil, že ustanovení § 15 obch. zák. upravuje jednání osob, jenž jsou při provozování podniku pověřeny určitou činností. Toto ustanovení se nevztahuje na jednatele společnosti jako jejího statutárního orgánu, ale jen na jednání jiných osob. Pokud tedy soud prvního stupně aplikoval ustanovení § 15 obch. zák. na J. K., jednatele společnosti, pochybil. Toto pochybení však nemělo vliv na rozhodnutí ve věci.

Návrhu žalobce na připuštění dovolání odvolací soud nevyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. Soudí, že některé otázky řešené dovolacím soudem mají zásadní právní význam, zejména otázka možnosti jednání jednatele společnosti, který není oprávněn jednat jménem společnosti samostatně, podle ustanovení § 15 obch. zák., jakož i otázka dobré víry osoby, se kterou uzavírá smlouvu.

Dovolatel namítá, že jednatel společnosti J. K. byl oprávněn jednat jménem společnosti pouze společně s dalším jednatelem. J. K. nepochybně o této skutečnosti věděl a věděla o ní i žalovaná, která v té době poskytovala společnosti právní pomoc. Nelze proto dovozovat její dobrou víru v oprávnění jednatele jednat jménem společnosti v rozporu se zápisem v obchodním rejstříku. Žalobce

rovněž dovozuje, že J. K. nemohl jednat za společnost podle § 15 obch. zák. Namítá, že ve společnosti neexistovaly žádné vnitřní předpisy, které by jmenovanému takové jednání umožňovaly, a kromě toho vzhledem k tomu, že obchodování s cennými papíry nebylo předmětem činnosti společnosti, nemůže jít o činnost při provozu podniku ani o úkon, ke kterému při provozu podniku zpravidla dochází. Dále dovolatel zpochybňuje skutkové zjištění o tom, že úkon, kterým žalovaná započítala svoji pohledávku, byl společnosti doručen.

Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17., zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci, neboť soud prvního stupně o věci jednal a rozhodl před 1. 1. 2001.

Dovolání je přípustné dle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. je závěr odvolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka mají po právní stránce zásadní význam. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Teprve kladným závěrem odvolacího soudu se stává dovolání přípustným.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, se jedná, jestliže je v rozhodnutí řešena právní otázka významná nejen pro rozhodnutí v projednávané věci. Přitom musí jít o otázku, která dosud není řešena v rozhodovací praxi vyšších soudů (anebo v ní není řešena jednotně) a která není řešena ani v rozhodnutí nižšího soudu publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ani ve stanovisku Nejvyššího soudu, popřípadě o případ, kdy napadené rozhodnutí řeší určitou právní otázku v rozporu s publikovanou judikaturou. Za otázku zásadního právního významu nelze považovat takovou otázku, která byla v napadeném rozhodnutí řešena v souladu s ustálenou soudní praxí.

Mimo předpokladu včasného návrhu na vyslovení přípustnosti dovolání (který byl v dané věci naplněn) může být dovolání ve smyslu citovaného ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právní otázky (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu.

Zásadní právní význam dovolací soud shledává (a potud má dovolání za přípustné) v řešení otázky, zda může mít případná dobrá víra účastníka smlouvy vliv na platnost této smlouvy, jestliže jménem druhého účastníka smlouvy jednala osoba, která nebyla oprávněna smlouvu uzavřít.

U druhé namítané právní otázky Nejvyšší soud zásadní právní význam neshledal, neboť na řešení této otázky sice založil své rozhodnutí soud prvního stupně, ne však již soud odvolací, který posoudil právní závěr soudu prvního stupně o tom, že statutární orgán, který nemůže činit jménem společnosti právní úkony sám, může jednat za společnost podle § 15 obch. zák., jako nesprávný.

K posuzované právní otázce Nejvyšší soud uzavřel, že to, zda je účastník smlouvy v dobré víře, může být pro posuzování platnosti smlouvy významné pouze tehdy, jestliže jménem společnosti jednala osoba zapsaná v obchodním rejstříku jako její statutární orgán, způsobem uvedeným v obchodním

rejstříku, ač nebyla oprávněna takto jednat např. proto, že již byla odvolána z funkce, ale změna dosud nebyla zveřejněna (§ 27 odst. 2 a 3 obch. zák.). O takový případ však v projednávané věci nejde.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák., jestliže má společnost více jednatelů, je oprávněn jednat jejím jménem každý z nich, neurčuje-li společenská smlouva nebo stanovy něco jiného. Způsob jednání jednatelů jménem společnosti se podle ustanovení § 28 odst. 1 písm. e) obch. zák. zapisuje do obchodního rejstříku. V projednávané věci bylo, jak zjistil soud prvního stupně, v rozhodné době v obchodním rejstříku zapsáno, že jménem společnosti jednají vždy společně dva jednatelé, a to vždy J. K. společně s jedním z dalších jednatelů. Tento způsob jednání je tedy závazný jak pro společnost, tak i vůči dalším osobám.

Podle ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák. může společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada omezit jednatelské oprávnění jednatelů. Takové omezení je však neúčinné vůči třetím osobám.

Je třeba zdůraznit, že případy, kdy společenská smlouva či stanovy určují, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně, nelze považovat za omezení jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák., neboť v tomto případě jde o určení způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák.

Smlouvu o koupi cenného papíru uzavřel jménem společnosti její jednatel, který dle zápisu v obchodním rejstříku nebyl oprávněn činit jménem společnosti právní úkony samostatně, ale pouze spolu s dalším jednatelem. Jestliže tedy učinil projev vůle směřující k uzavření smlouvy sám, nelze takový projev vůle považovat za projev vůle společnosti, neboť nebyl učiněn způsobem, kterým jedná statutární orgán společnosti. Smlouva o koupi cenného papíru tedy nebyla platně uzavřena. Na tom nic nemění to, zda druhá účastnice smlouvy byla či nebyla v dobré víře, neboť žádný právní předpis pro takový případ možnost namítat dobrou víru nepřipouští. Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání, rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 1, 2 a 3, věta první, o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.